

Uusi sisäelin, kiitos

Juha Valo saanee pian uuden munuaisen. Siinä auttaa lainmuutos, joka tekee meistä kaikista mahdollisia elinluovuttajia.

Kati Kelola HS

JUHA VALO ON TEHNYT sen tähän mennessä arviolta 2 000 kertaa.

Jääkaapin oveen on kiinnitetty lasten koulukuvat. Oven vieressä seisoo metallilite, jonka koukussa roikkuu läpinäkyvä tyhjä neste-pussi. Siitä johtaa letku toiseen pussiin, joka on täynnä nestettä.

Valo, 45, sairastaa diabetesta ja munuaisen vajaatoimintaa. Neljä, joskus viisi kertaa päivässä hän tekee telineestä roikkuvien pussien avulla itselleen dialyysihoidon, joka poistaa kehosta ylimääräistä nestettä ja kuona-aineita. Toimenpidettä varten Valon vatsaan on asennettu 40-senttinen letku, jonka kautta nesteet vaihtuvat.

Ilman dialyysia Valo voisi hyvin huonosti. Ennen kuin hoidot puolitoista vuotta sitten aloitettiin, Valo oksensi päivittäin aamuyöstä puoleenpäivään. Kehoon oli kertynyt ylimääräistä nestettä yli 20 litraa.

"Muistan ensimmäisen dialyysin varmasti aina. Se tuntui hiin hel-

pottavalta", Valo sanoo. "Ennen sitä olo oli ihan kuin olisi ollut pum-pattu täyteen ilmaa."

Suurin helpotus saattaa kuitenkin olla vielä edessä. Kesäkuussa Valo pääsi munuaissiirtoon. Pian hän voi ehkä lopettaa dialyysit kokonaan, jos siirto onnistuu.

Tänään voimaan tulleen uuden elinluovutuslain on tarkoitus auttaa Valoa ja hänen kaltaisiaan.

TÄSTÄ PÄIVÄSTÄ LÄHTIEN me kaikki olemme mahdollisia elinluovuttajia. Uuden elinluovutuslain mukaan kuolleen elimiä saa luovuttaa, ellei vainaja ole elinaikanaan erikseen sitä kieltänyt. Tähän asti luo-

Kun Juha Valo sai tiedon siirtojonoon pääsystä, hän lähetti ensimmäisenä kaikille tekstiviestin: "Nyt vihdoin jonossa!"

vuttamiseen on tarvittu lupa joko luovuttajalta tai hänen omaiseltaan. Edelleen omaisten lupa tarvitaan, jos kyse on lapsesta tai esimerkiksi vammaisesta, joka ei pysty itse tekemään päätöstä.

Lakia muutettiin, jotta elinpula helpottuisi. Tällä hetkellä uutta sydäntä, keuhkoa, maksaa, munuaista, haimaa tai ohutsuolta odottaa yhteensä 422 suomalaista. Vuosittain 5–10 prosenttia siirtoa odottavista kuolee jonoon.

Kiireellisimmin tarvitaan sydämiä. Määrällisesti suurin pula on munuaisista, elimistä, jonka Valokin tarvitsisi.

"Meillä on koko ajan munuaissiirtojonossa 300 potilasta, vaikka siirtoja tehdään noin 170–180 vuodessa", elinsiirtokirurgi Heikki Mäkisalo sanoo. Jono kasvaa, koska väestö lihoaa ja vanhenee.

LUOVUTTAJAKSI EI kelpaa kuka tahansa. Pitää olla alle 75-vuotias, terve ja kuolla aivoverenvuotoon tai päävammaan. Valtaosa, 96 prosenttia, elimistä tulee aivokuolleil-

ta henkilöiltä, loput eläviltä omaisilta. Parhaimmillaan yksi luovuttaja voi auttaa jopa seitsemää ihmistä.

Kirurgi Mäkisalo arvioi lainmuutoksen tuovan 15–20 luovuttajaa vuodessa lisää. Sen verran kieltäytyjiä on nyt ollut vuosittain. Laki helpottanee myös omaisten taakkaa, kun läheisen toivetta ei tarvitse enää arvailla.

Sen sijaan lääkäreillä riittäisi Mäkisaloon mukaan vielä petrattavaa. Sopivaa luovuttajaa ei aina tunnusteta sairaaloissa.

~~Vaikka omaisen lupaa elinten luovuttamiseen ei lain mukaan enää tarvita, kyse on niin herkästä asiasta, että Mäkisalo aikoo kuunnella omaisia vastedeskin. "En kävelisi omaisen yli missään tilanteessa."~~

KUN JUHA VALO kesäkuussa sai tiedon siirtojonoon pääsystä, hän lähetti ensimmäisenä tekstiviestin kaikille, joiden numero hänellä oli puhelimesaan. Viesti kuului: "Nyt vihdoin jonossa!"

Valo on odottanut jonoon pääsyä puolitoista vuotta. Siirtoon hän pääsee, kun sopiva munuainen löytyy. Päivää tai kuukautta ei tiedä kukaan.

Yliä nyt Valo joutuu tyhjentämään nestettä kehostaan neljä kertaa päivässä. Ulos lähtiessään hän pakkaa mukaan repun, jossa on vähintään yksi 2,5-kiloinen dialyysipussi, siltä varalta, ettei hän ehdi ajoissa takaisin kotiin.

Matkustaminen on jäänyt vähiin. Dialyysijä olisi kyllä helppo tehdä matkallakin, mutta pöpöjä pitää varoa. Jos ne pääsevät letkua varten tehdystä haavasta sisään, tulehdus vie sairaalaan.

Kuntosalilla Valo ei ole voinut käydä enää pariin vuoteen.

Munuaisen vajaatoiminta myös väsyttää. "Hemoglobiini on niin pohjamudissa, että joudun käyttämään epoa." Dopingaineenakin tunnettu hormoni nostaa veriarvoja ja piristää.

"Mutta plussaa on tietoa siitä, että vaikka en saisikaan munuaista, pärjään näin."